

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci navrhovatele: **nezl. A. Č.**, zastoupen Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1922/3, Brno, proti odpůrci: **Ministerstvo zdravotnictví**, se sídlem Palackého náměstí 375/4, Praha 2, o námitce podjatosti soudce ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 5 Ao 22/2021,

t a k t o :

Soudci 5. senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Viktor Kučera, JUDr. Lenka Matyášová a JUDr. Jakub Camrda **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 5 Ao 22/2021.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Navrhovatel podáním ze dne 22. 6. 2021 namítl v řízení o návrhu na zrušení mimořádného opatření odpůrce ze dne 6. 4. 2021, čj. MZDR 14592/2021-3/MIN/KAN, podjatost všech soudců 5. senátu Nejvyššího správního soudu, který uvedený návrh projednává. Námitku odůvodnil zněním odst. [15] usnesení zdejšího soudu ze dne 18. 6. 2021, čj. 5 Ao 23/2021-23, na základě něhož se domnívá, že je u soudců uvedeného senátu dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti v řízení o návrhu ve věci sp. zn. 5 Ao 22/2021. Úvaha vyslovená v citovaném usnesení se totiž vztahovala k témuž zástupci, který zastupuje i navrhovatele (resp. jeho matku) v jiných řízeních, mimo jiné právě i v nyní vedeném řízení sp. zn. 5 Ao 22/2021. Z citovaného usnesení podle navrhovatele rovněž vyplynulo, že různé návrhy v případě návrhů na zrušení opatření odpůrce vydaná v souvislosti s epidemií nemoci covid-19 považují soudci 5. senátu za kverulanty. Tím tito soudci vystoupili z povinnosti zdrženlivého vyjadřování a ukázali určitou nelibost nad podáváním takových návrhů a rozhodováním o nich. Tito soudci tak nemohou ve věci navrhovatele rozhodovat nestranně (z hlediska tzv. subjektivního i objektivního testu) a nezávisle, a to i s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu. Navrhovatel současně odkázal i na vyjádření některých soudců Nejvyššího správního soudu, podle nichž ti, kteří napadají daná opatření, chrání právní stát, resp. podle nichž je i o daných návrzích třeba rozhodovat v souladu se zákonem.

[2] K námitce podjatosti se vyjádřili všichni soudci 5. senátu Nejvyššího správního soudu shodně tak, že nemají žádný poměr k věci, účastníkům ani k zástupci navrhovatele. Zdůraznili, že okolnosti, které spočívají v rozhodování soudce v jiných věcech, nejsou důvodem k jeho vyloučení. Navrhovatelem zmiňovaná část citovaného usnesení není samoučelná a vysvětluje, proč navrhovatelka (Mgr. V. Z., Ph.D., zastoupená Mgr. Zahumenským) v dané věci nebyla vyzvána k doplnění návrhu. Jedná se o součást rozhodovacích důvodů v dané věci, z nichž nelze

dovozovat zaujatost či nelibost nad tím, že jsou podávány návrhy vůči opatřením přijatým na ochranu proti epidemii nemoci covid-19. Soudci 5. senátu uzavřeli, že ke všem návrhům přistupují plně profesionálně a postupují tak, aby nebyla ohrožena důvěra v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování Nejvyššího správního soudu.

[3] Nejvyšší správní soud předesílá, že navrhovatel uplatnil námitku podjatosti bezprostředně poté, kdy bylo jeho zástupci doručeno usnesení zdejšího soudu čj. 5 Ao 23/2021-23 v řízení, v němž tento zástupce zastupoval jinou navrhovatelku, resp. téhož dne, kdy mu bylo v nynější věci doručeno poučení o složení senátu. Jelikož navrhovatel dovozuje podjatost právě z obsahu zmíněného usnesení, dostal co do včasnosti požadavků § 8 odst. 5 s. ř. s., neboť námitku uplatnil ve lhůtě 1 týdne ode dne, kdy se o důvodech namítané podjatosti dozvěděl.

[4] Navrhovatel důvody podjatosti odvíjí od znění odst. [15] uvedeného usnesení, podle něhož: „*Nejvyšší správní soud dále zvažoval, zda má ... navrhovatelku vyzvat k doplnění návrhu o dosud absentující plausibilní tvrzení zkrácení navrhovatelky na jejich právech napadeným opatřením odpůrce. Nejvyšší správní soud však přihlédl ke skutečnosti, že celý návrh ... je zaměřen právě na tvrzené environmentální dopady napadaného opatření, jen stěží by tedy navrhovatelka mohla takto formulovaný návrh doplnit o tomu odpovídající tvrzení zakládající její aktivní procesní legitimaci. Soud přihlédl rovněž k tomu, že navrhovatelka sama je, jak v návrhu obšírně rozvádí, právním profesionálem, měla by si být tedy své povinnosti konsekventně tvrdit dotčení své právní sféry dostatečně vědoma, navíc je zastoupena advokátem, který jejím jménem návrh podal. Navrhovatelka sama či společně s Mgr. Davidem Zahumenským figuruje pouze u Nejvyššího správního soudu v 11 věcech, přičemž všechny se týkají návrhů na zrušení právní aktů přijatých na ochranu proti pandemii nemoci Covid-19, její právní zástupce, Mgr. David Zahumenský figuruje jako zástupce účastníka u celé řady dalších obdobných podání projednávaných Městským soudem v Praze, Nejvyšším správním soudem či Ústavním soudem. Ač si Nejvyšší správní soud klade otázku, zda skutečně tyto spory iniciují navrhovatelé v těchto věcech, kteří z důvodu právního zastoupení (obdobně jako osoby na těchto řízeních zúčastněné) vyhledají právě Mgr. Zahumenského, či zda je tomu spíše naopak a zda přinejmenším v některých těchto případech se ze strany zástupce **nejedná o kverulatoční jednání** a zneužití práva na soudní ochranu **způsobující nepřiměřenou zátěž správních soudů** na úkor včasného projednání jiných věcí, lze v každém případě konstatovat, že zkušenosti s danou právní oblastí má nejen navrhovatelka, ale i její právní zástupce více než dostatek a soud tedy neshledal v posuzovaném případě důvod k tomu, aby navrhovatelku k doplnění návrhu vyzýval“ (NSS zvýraznil pasáže shodně, jak učinil navrhovatel v neúplné citaci dané části odůvodnění ve svém podání).*

[5] Podstata posouzení námitky podjatosti uplatněné navrhovatelem v dané věci tedy spočívá v tom, zda je s ohledem na citovanou část odůvodnění usnesení v jiné věci dán důvod pochybovat o nepodjatosti soudců 5. senátu při rozhodování ve věci navrhovatele.

[6] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci *vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti, přičemž důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

[7] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 odst. 1 s. ř. s. je součástí naplňování ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Ačkoliv je rozhodnutí o vyloučení soudce součástí práva na zákonného soudce, jde o doplnění jinak vůdčí obecné zásady, že příslušnost soudce je dána předem, aniž by mohla být jakkoliv ovlivněna. Proto postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako výjimečný. Zákon jej však v případech popsanych v § 8 odst. 1 s. ř. s. nejen připouští, ale přímo vyžaduje (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 3. 2. 2021, čj. Nao 173/2020-119).

pokračování

[8] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu plyne, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě (srov. např. náleží ÚS ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05, anebo usnesení NSS ze dne 11. 10. 2017, čj. Nao 205/2017-86). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o ní je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. náleží ÚS ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01).

[9] Tímto způsobem je třeba posuzovat i překročení mezí spíše etického charakteru ze strany soudců (např. právě zásady zdrženlivosti či nevhodnosti vyjádření) vůči účastníkům řízení, jejich zástupcům anebo předmětu projednávané věci. U soudců zároveň zásadně platí, že jsou profesionály, kteří jsou schopni odfiltrovat určitá subjektivní hlediska v míře, v níž nepřekročí právě hlediska objektivní (k tomu srov. např. závěry plynoucí z usnesení NSS ze dne 27. 8. 2013, čj. Nao 41/2013-56). Ústavní soud v náleží ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 26/2000, mimo jiné konstatoval, že v případě převážně etických aspektů rozhodování o vyloučení soudce z projednání věci v řízení před obecnými soudy musí být důvodné pochybnosti o soudcově nestrannosti založeny skutečnostmi, které natolik protirečí objektivitě soudcovského rozhodování, že ústavně chráněnou nestranností soudcovského rozhodování otřásají v objektivním smyslu, nikoliv z pohledu účastníků řízení. Tímto způsobem je tedy třeba posuzovat např. i procesní postup soudců vůči účastníkům řízení anebo určitá vyjádření projevená na jejich konto či na konto jejich zástupců anebo předmětu projednávaných věcí.

[10] V obecné rovině dále nepochybně platí, že soudce by měl v rámci své činnosti dbát určité míry zdrženlivosti a vyvarovat se vyjadřování zbytečně příkrých subjektivních soudů ve vztahu k osobám účastníků (či jejich zástupců), a to tím spíše, pokud takové soudy nesouvisí zcela s podstatou projednávané věci či jsou pro odůvodnění závěrů určitého soudního rozhodnutí nadbytečné. Stejně tak je nutno připustit, že porušení zmíněné zásady zdrženlivosti v rámci činnosti soudce za určitých okolností skutečně může vést až k vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci, a to i v případě vyjádření na adresu účastníků (jejich zástupců) učiněných v rámci předchozích rozhodnutí v jiných věcech. Jak již nicméně bylo výše zdůrazněno, mělo by k tomu docházet pouze tehdy, pokud vyjádření soudce (soudního senátu) dosáhne určité intenzity. K tomu však v nyní projednávané věci nedošlo. V této souvislosti především nelze přehlédnout kontext, v jakém citované formulace pátý senát použil. Přestože to z pasáže citované návrhovatelem v jeho podání neplyne, 5. senát ve zmiňovaném odstavci především shrnul důvody, proč nepovažoval za nutné návrhovatelku vyzvat k doplnění návrhu, a to právě s ohledem na to, že ona sama vede mimo jiné i u Nejvyššího správního soudu několik obdobných řízení, přičemž její zástupce (který je zároveň zástupcem návrhovatele ve věci sp. zn. 5 Ao 22/2021) figuruje v dalších takových řízeních. Jednalo se tedy o úvahu, která s vedením jiných obdobných věcí téhož zástupce nepochybně souvisí. Především pak nelze odhlédnout ani od samotné podoby úvah, na které návrhovatel v nynější věci poukazuje, jež nebyly formulovány jako jasné kategorické závěry (tedy např. označující návrhovatele za kverulanta), nýbrž naopak v podobě určitých pochybností či jistého druhu řečnické otázky, na kterou sám 5. senát žádnou odpověď nedává.

[11] V této souvislosti lze ostatně odkázat i na již existující soudní praxi týkající se vyloučení soudce s ohledem na jeho vyjádření na adresu účastníků řízení (jejich zástupců). Např. v usnesení

ze dne 30. 4. 2020, čj. Nao 41/2020-62, zdejší soud rozhodoval o námitce podjatosti soudkyně, která měla zástupci účastníka řízení v rámci telefonického hovoru týkajícího se žádosti o odročení jednání říci, že „*lže jako malý kluk*“. Nejvyšší správní soud zde dospěl k závěru, že se z hlediska intenzity zdaleka nejednalo o natolik pejorativní či vulgární hodnocení zástupce účastníka řízení, u něž by s ohledem na judikaturu Ústavního soudu (či ESLP) byly pochybnosti o podjatosti soudkyně dány. Jakkoliv se tedy takové vyjádření mohlo zástupce účastníka řízení dotknout a subjektivně jej mohl vnímat jako důvod vedoucí k pochybnostem o nepodjatosti dané soudkyně, z objektivního hlediska a se zdůrazněním výjimečnosti zásahů do zásady určení zákonného soudce předem se nejednalo o skutečnost zdůvodňující její vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci. Obdobně postupuje ve své judikatuře i Nejvyšší soud, který se např. v usnesení ze dne 20. 12. 2017 ve věci sp. zn. 25 Cdo 4852/2016 zabýval tím, zda podjatost soudce může plynout ze subjektivního hodnocení účastníka řízení vyjádřeného v ústním odůvodnění rozsudku (podivu soudce nad tím, že renomovaná stavební společnost porušila své povinnosti způsobem, který byl v řízení zjištěn). Nejvyšší soud v dané věci konstatoval, že takové vyjádření nezakládá pochybnosti o nepodjatosti, tím spíše, pokud souviselo s posouzením skutkových zjištění. Jak Nejvyšší soud také zdůraznil, bez ohledu na to, že popsáný postup ve věci nepůsobí na účastníky příznivým dojmem, sám o sobě nedokládá chybějící nestranný úsudek, a tedy důvody pochybovat o nepodjatosti soudce.

[12] Výše citované závěry judikatury lze podle rozhodujícího senátu Nejvyššího správního soudu vztáhnout i na nyní posuzovanou námitku podjatosti. Nikoliv každé subjektivní hodnocení účastníka řízení (či jeho zástupce) obsažené v odůvodnění soudního rozhodnutí (ať už ústním, či písemným), se kterým účastník (jeho zástupce) nesouhlasí či se jej mohlo nějak „dotknout“, nelze považovat za důvod pro vyloučení soudců z rozhodování ve věci. Opačný postup by byl v rozporu se zásadou určení zákonného soudce předem, kterou lze narušit jen tehdy, jsou-li dány objektivní pochybnosti o tom, že soudce nebude schopen rozhodovat nestranně a nezaujatě. Skutečnosti, v nichž navrhovatel shledává důvody pochybnosti o nepodjatosti soudců 5. senátu v nynější věci, plynou z odůvodnění rozhodnutí v jiné věci a vztahují se k hodnocení postupu zástupce navrhovatele. Nejvyšší správní soud neshledal, že by takové hodnocení bylo natolik excesivní (k tomu srov. *a contrario* např. nález ÚS ze dne 31. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 4071/17) či jinak dosahovalo intenzity, pro kterou by již bylo nutno uzavřít, že soudci 5. senátu nejsou schopni rozhodnout o návrhu navrhovatele v projednávané věci nestranně a nezaujatě. Přestože si je 8. senát Nejvyššího správního soudu vědom specifické povahy řízení ve věci mimořádných opatření odpůrce, v tomto případě takové objektivní okolnosti svědčící vyloučení soudců 5. senátu na základě důvodů tvrzených navrhovatelem neshledal.

[13] Nejvyšší správní soud dospěl v posuzované věci k závěru, že nejsou naplněny podmínky pro to, aby uvedení soudci byli vyloučeni z projednání a rozhodnutí shora uvedené věci, a proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 22. července 2021

Milan Podhrázký
předseda senátu